

การจัดกิจกรรมแมวบำบัดในห้องสมุดตามแนวคิด Library of Life

สิรินยา สุวรรณปักข์*, ปทุมทิพย์ ลิ้มพงศานุรักษ์

หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2 ถนนพระจันทร์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

Cat Therapy Activities: Based on the Concept of Library of Life

Sirinya Suwannapak*, Pathumthip Limpongsanurak

Thammasat University Library

2 Prachan Road, Pranakorn, Bangkok 10200

E-mail: Ssirinya@tu.ac.th

► รับบทความ 28 กุมภาพันธ์ 2568 ► แก้ไขบทความ 21 เมษายน 2568 ► ตอรับบทความ 13 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

สภาพสังคมในปัจจุบันมีความเร่งรีบและกดดันสูง ส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษา ซึ่งมีอัตราความเครียดสูงกว่าในประชากรทั่วไป หนึ่งในวิธีดูแลสุขภาพจิตที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับ คือ การใช้สัตว์เลี้ยงบำบัด (Pet Therapy) ดังนั้นหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงมีแนวคิดในการนำแมวมาช่วยบำบัดผู้ใช้บริการผ่านการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์และช่วยปรับสภาพจิตใจให้ดีขึ้น พร้อมกับกระตุ้นการใช้ทรัพยากรและบริการของหอสมุดฯ จากผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การพัฒนารูปแบบการบำบัดความเครียดด้วยสัตว์เลี้ยงในบริบทของห้องสมุดมีขั้นตอนดำเนินงานหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดกรอบแนวคิดในการบำบัดความเครียดด้วยสัตว์เลี้ยง 2) การพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล 3) การจัดเก็บข้อมูล และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล พบว่า ผู้ใช้บริการที่รับรู้การให้บริการแมวบำบัดของหอสมุดฯ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ร้อยละ 97.58 กิจกรรมแมวบำบัดทั้ง 3 กิจกรรมที่หอสมุดฯ จัด มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ร้อยละ 92.36 ผลการประเมินความพึงพอใจด้านกิจกรรมช่วยสร้างความผ่อนคลาย อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 94.50) และผู้ใช้บริการต้องการเข้าร่วมกิจกรรมอีกครั้งต่อไป ร้อยละ 100 นอกจากนี้ การตอบรับจากผู้ใช้บริการจากทั้งแพลตฟอร์มออนไลน์และผู้ใช้บริการที่เข้ามาใช้พื้นที่หอสมุดฯ มีความรู้สึกทางบวกและมีทิศทางไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เห็นว่าการนำแมวบำบัดมาประยุกต์กับจัดกิจกรรมของหอสมุดฯ นั้นสามารถลดความเครียดและสร้างสุขภาพจิตที่ดีแก่ผู้ใช้บริการ เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ใช้บริการกับบรรณารักษ์ อีกทั้งส่งเสริมการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมด้วยได้

คำสำคัญ

แมวบำบัด, การลดความเครียด, การออกแบบที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง, ห้องสมุดเพื่อชีวิต

Abstract

University students experience high stress levels and pet therapy is a popular, accepted method for improving mental health. The Thammasat University Library has innovated a program using cats for therapy with organized activities to engage users, improve psychological wellbeing, and encourage library

resource and service usage. Based on the results corresponding to Objective 1, it was found that the development of a pet-assisted stress-relief model within the context of a library consists of four main operational steps, as follows 1) defining the concept of stress relief through pet therapy 2) developing data collection instruments 3) gathering data and 4) data analysis and discussion. Results were that 97.58% of library users who participated in cat therapy services were delighted. Overall satisfaction with 3 library-organized therapeutic activities was 92.36%. The activity promoting relaxation had the highest satisfaction rating at 94.50%. 100% of participants expressed interest in further experiencing the service. Online and in-person feedback was unidirectionally positive. These findings suggest that integrating cat therapy into library activities reduces stress and promotes mental health. It also fosters positive interactions between users and librarians, while encouraging library resource and service usage.

Keywords

Cat Therapy, Stress Reduction, Human-Centered Design, Library of Life

บทนำ (Introduction)

สภาพสังคมในยุคปัจจุบันนั้นมีความเร่งรีบและกดดันสูง อันเนื่องมาจากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวยุคใหม่ การเรียน หรือแม้กระทั่งการอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ก็ล้วนเป็นเหตุให้เกิดความเครียดได้ไม่มากนักน้อย ซึ่งผลกระทบของปัญหาสุขภาพจิตไม่ได้เพียงแต่ส่งผลต่อด้านสาธารณสุขเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศให้ลดลง (Davlasheridze et al., 2018) สำหรับสังคมในมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกา พบว่า นักศึกษามีอัตราการความเครียดทางจิตใจสูงกว่าประชากรทั่วไป โดยปัญหาทางจิตใจที่พบบ่อยที่สุด 3 ประการในนักศึกษา คือ ความวิตกกังวล, ภาวะซึมเศร้า และความเครียด (Eskin et al., 2016) ในขณะที่ในประเทศไทย ถือว่าสถานการณ์ปัญหาทางจิตใจของนักศึกษาก็มีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน โดยในปี 2565 กรมสุขภาพจิตได้สำรวจพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมีภาวะเครียดและภาวะซึมเศร้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2567) อีกทั้งจากผลสำรวจสุขภาพจิตของนักศึกษาภายใต้โครงการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพของนิสิต-นักศึกษาในมหาวิทยาลัย ปี 2565 พบนักศึกษามีความเครียดบ่อยครั้งถึงตลอดเวลา 40% มีความรู้สึกเศร้า 30% เคยทำร้ายตัวเอง 12% เคยคิดฆ่าตัวตาย 4% และถูกวินิจฉัยว่ามีอาการจิตเวช 4.3% (ThaiPBS, 2567)

การดูแลสุขภาพจิตมีหลากหลาย แบ่งออกตามประเภทอาการ สาเหตุและความรุนแรง นอกจากเข้ารับการรักษาบำบัดแล้ว ยังต้องมีการปรับพฤติกรรม ความคิดและสภาพแวดล้อมร่วมด้วย การสร้างกำลังใจจากตนเองและผู้คนรอบข้าง รวมไปถึงการใช้สัตว์เลี้ยงบำบัด หรือ “Pet Therapy” ซึ่งเป็นที่รู้จักและแพร่หลายมาช้านานตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 19 ในประเทศยุโรปและในตอนนี้ยังนิยมใช้อย่างแพร่หลายในหลาย ๆ ประเทศอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาต่าง ๆ พบว่า การมีสัตว์เลี้ยงนั้นดีต่อสุขภาพจิตของมนุษย์ ส่งผลดีด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สร้างความผูกพันที่ดี ช่วยลดความเครียด ความวิตกกังวล และช่วยฟื้นฟูร่างกาย สมรรถภาพการเรียนรู้ได้อีกด้วย (ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา, 2564) จะเห็นได้ว่าการใช้สัตว์เลี้ยงบำบัดเป็นที่นิยมมากในโรงเรียน โรงพยาบาล หรือศูนย์ดูแล สำหรับบำบัดรักษาเด็ก ผู้ป่วย หรือผู้สูงอายุ เป็นต้น

นอกจากที่กล่าวมาแล้วนั้น ในต่างประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคอเมริกาเหนือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้นำสัตว์เลี้ยงมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเพื่อบำบัดและผ่อนคลายความเครียดของนักศึกษา โดยมีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่า 10 ปี เช่น 1) ในปี พ.ศ. 2553 ห้องสมุด Homer Babbidge ของมหาวิทยาลัย Connecticut ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นำร่องโครงการ “Paws to Relax” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ปฏิสัมพันธ์กับสุนัขบำบัด

ในช่วงสอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาวะความเครียด ความวิตกกังวล และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเตรียมตัวสอบ ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความเครียดลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และรายงานว่ารู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น มีความสุข และสามารถจดจ่อกับการอ่านหนังสือได้ดียิ่งขึ้น โดยผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ต่อเนื่องในทุกช่วงสอบ (Reynolds & Rabschutz, 2011) 2) ห้องสมุดมหาวิทยาลัย McGill ประเทศแคนาดา ได้นำสุนัขบำบัดมาช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของนักศึกษาในช่วงสอบ ผลการศึกษา พบว่า สุนัขบำบัดมีส่วนช่วยลดระดับความวิตกกังวลของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักศึกษาร้อยละ 100 ที่เข้าร่วมกิจกรรมประเมินว่า ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมนี้อีก และต้องการเข้าร่วมหากมีการจัดขึ้นอีกในอนาคต นอกจากนี้ ยังมีรายงานว่านักศึกษามีความผูกพันกับห้องสมุดมากขึ้น (Lannon & Harrison, 2015) และ 3) ห้องสมุดการแพทย์มหาวิทยาลัย Harvard ห้องสมุดมหาวิทยาลัย Murray State และอีกหลายแห่ง ก็มีการนำสุนัขบำบัดมาใช้ส่งเสริมสุขภาพทางใจของผู้ใช้บริการ พบว่า นอกจากจะนำสุนัขมาช่วยเพื่อบำบัดและผ่อนคลายแก่นักศึกษาแล้ว ยังสามารถนำสัตว์เลี้ยงมาดึงดูดการเข้าใช้ห้องสมุด สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ใช้บริการกับห้องสมุด และส่งเสริมการรับรู้และการใช้ทรัพยากรฯ บริการของห้องสมุดอีกด้วย (Jalongo & McDevitt, 2015) จากงานวิจัย พบว่า การมีสัตว์เลี้ยงบำบัดภายในพื้นที่ห้องสมุดไม่เพียงแต่ช่วยลดระดับความเครียดของนักศึกษาเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสำคัญในการเพิ่มความรู้สึผูกพันและดึงดูดให้ผู้ใช้เข้าห้องสมุดมากขึ้น เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและเจ้าหน้าที่ และกระตุ้นการใช้บริการและทรัพยากรของห้องสมุดอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงบริบทของประเทศไทย ยังไม่พบว่ามีการใช้สัตว์เลี้ยงเพื่อการบำบัดภายในห้องสมุดมาก่อน จากการศึกษานโยบายของห้องสมุดในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุดประชาชน หรือห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ต่างมีข้อกำหนดชัดเจนในเรื่องการห้ามนำสัตว์เลี้ยงเข้ามาในพื้นที่ให้บริการ ด้วยเหตุผลด้านสุขอนามัย และความปลอดภัย (ชัยสิทธิ์ อังคะปัญญาเดช และปรีดี ปลื้มสำราญกิจ, 2566) ดังนั้น การริเริ่มกิจกรรมแมวบำบัดในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยจึงนับเป็นนวัตกรรมใหม่ที่มีความท้าทาย และอาจเป็นต้นแบบของการขยายแนวทางการส่งเสริมสุขภาพจิตในพื้นที่บริการการเรียนรู้ในอนาคต

แนวคิด “Library of Life” หรือ “ห้องสมุดเพื่อชีวิต” เป็นวิสัยทัศน์สำคัญของหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในช่วงปีงบประมาณ 2566–2570 ซึ่งมุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ การวิจัย การพัฒนานวัตกรรม และทักษะที่จำเป็นในอนาคตแก่ประชาคมธรรมศาสตร์และสังคมไทย (หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2565) โดยเป็นการต่อยอดบทบาทดั้งเดิมของห้องสมุดจากแหล่งบริการสารสนเทศ สู่การเป็นพื้นที่ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ใช้บริการในหลากหลายมิติ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา หอสมุดฯ ได้พัฒนาและยกระดับการบริการอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านนวัตกรรมบริการ การจัดสรรพื้นที่ใช้งาน ให้ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษายุคใหม่ (Generation Z) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้หลักของห้องสมุด (แก้ววารารณ์ และคณะ, 2567) หอสมุดฯ จึงริเริ่มการให้บริการในรูปแบบใหม่ที่เน้นความเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตของนักศึกษา โดยมุ่งสร้างความผูกพันกับผู้ใช้บริการ ผ่านกิจกรรมที่ช่วยลดความเครียดและสนับสนุนด้านอารมณ์อย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ สอดคล้องกับเป้าหมายของหอสมุดฯ ในการยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ใช้บริการอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิด “ห้องสมุดเพื่อชีวิต” อย่างแท้จริง

ในโอกาสนี้ หอสมุดฯ จึงได้ริเริ่มแนวคิดในการนำ “แมว” ซึ่งเป็นหนึ่งในสัตว์เลี้ยงที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และมีคุณลักษณะเหมาะสมต่อการบำบัดจิตใจ มาเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมสุขภาพของผู้ใช้บริการ โดยจุดเริ่มต้นของแนวคิดนี้เกิดขึ้นจากการที่หอสมุดฯ ศูนย์ท่าพระจันทร์ได้ให้การอุปการะแมวจรจัดมาเลี้ยงดูในพื้นที่ของหอสมุดฯ ซึ่งได้รับความสนใจและความชื่นชอบจากผู้ใช้บริการเป็นอย่างมาก นำไปสู่เสียงเรียกร้องจากนักศึกษาจากศูนย์รังสิต ให้ขยายแนวคิด “แมวบำบัด” ไปยังสาขาอื่นด้วยเช่นกัน รวมถึงแมวเป็นสัตว์ที่เป็นมิตร มีความสามารถในการรับรู้และตอบสนองต่ออารมณ์ของมนุษย์ได้ดี ส่งผลให้การอยู่ร่วมกับแมวสามารถช่วยลดความเครียด และสร้างความผ่อนคลาย ซึ่งเอื้อต่อการมีสมาธิ และส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมต่าง นอกจากนี้ ยังพบว่าแมวมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศของหอสมุดฯ ให้มีความเป็นมิตรและผ่อนคลายมากยิ่งขึ้น

หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงได้จัดตั้งโครงการ TULIB Cat Therapy ขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม นับเป็นห้องสมุดระดับสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศไทยที่ริเริ่มกิจกรรม “แมวบำบัด” อย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อใช้สัตว์เลี้ยงเป็นกลไกในการส่งเสริมสุขภาพทางจิตใจ และสร้างช่องทางใหม่ในการเข้าถึงและใช้บริการห้องสมุดผ่านประสบการณ์ที่ใกล้ชิดและเป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น อันสะท้อนถึงแนวคิดของห้องสมุดยุคใหม่ที่ตอบสนองต่อมิติด้านอารมณ์ สังคม และคุณภาพชีวิตของผู้ใช้บริการอย่างรอบด้าน

วัตถุประสงค์ (Objective)

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมแมวบำบัดของหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมแมวบำบัดของหอสมุดฯ

วิธีการดำเนินการ (Methodology)

การนำแมวบำบัดมาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมของหอสมุดฯ เพื่อการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจากความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักศึกษาผู้ใช้บริการ โดยมีวิธีและขั้นตอนในการดำเนินเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. การกำหนดกรอบแนวคิดในการบำบัดความเครียดด้วยสัตว์เลี้ยง

1.1 ทฤษฎีสัมพันธสัมพันธ์มนุษย์ (Human-Animal Interaction Theory : HAI)

แนวคิดที่เกิดจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์ กล่าวว่าการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์สามารถส่งผลต่อสุขภาพจิตและร่างกายของมนุษย์ได้ ทฤษฎีนี้ถูกพัฒนาจากการศึกษาทางจิตวิทยาและการบำบัดด้วยสัตว์ (Beck, 2014) โดยองค์ประกอบหลักของทฤษฎี มีดังนี้

1. การปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพ (Physical Interaction) การสัมผัสระหว่างมนุษย์และสัตว์สามารถช่วยให้ผ่อนคลายและลดความเครียด ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการหลั่งสารออกซิโทซิน (Oxytocin) ที่ทำให้มนุษย์รู้สึกผูกพันและอบอุ่น
2. การปฏิสัมพันธ์ทางจิตใจและอารมณ์ (Emotional and Psychological Interaction) การมีสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์บำบัดสามารถช่วยให้มนุษย์รู้สึกถึงความรักและความห่วงใยที่มีต่อสัตว์ สามารถลดความเหงาหรือภาวะซึมเศร้าได้
3. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) การมีสัตว์เลี้ยงสามารถช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เช่น ทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันในกลุ่มสังคมเดียวกัน
4. ผลกระทบต่อสุขภาพกาย (Physical Health Benefits) การปฏิสัมพันธ์กับสัตว์ สามารถช่วยเพิ่มการเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งช่วยเสริมสร้างสุขภาพกายที่ดี การลดความเครียดยังมีผลต่อการลดความดันโลหิตและเพิ่มสุขภาพหัวใจ
5. การเรียนรู้และพัฒนาทักษะ (Learning and Cognitive Development) สัตว์สามารถช่วยในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็ก เช่น การฝึกสมาธิ การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ เป็นต้น

1.2 แนวคิดการออกแบบที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-Centric Design)

แนวคิดการออกแบบที่เน้นที่ความเป็นมนุษย์ในมิติที่หลากหลายและซับซ้อนมากกว่าแค่ความต้องการในการใช้บริการของผู้ใช้ปลายทาง ครอบคลุมถึงคุณค่า ความรู้สึก และประสบการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้คนในระยะยาว (Norman, 2021) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาห้องสมุดในยุคปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี พฤติกรรมของผู้ใช้ และบริบททางสังคมที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยแนวคิดนี้จะช่วยให้ห้องสมุดสามารถปรับบทบาทให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างแท้จริง โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. สร้างบริการที่ตรงกับความต้องการเชิงลึกของผู้ใช้ มุ่งเน้นการเริ่มต้นจากความเข้าใจผู้ใช้ ทั้งในด้านกายภาพ อารมณ์ จิตใจ และบริบททางสังคม ทำให้การออกแบบบริการของห้องสมุดไม่ยึดติดอยู่กับรูปแบบเดิม แต่สามารถตอบสนองความหลากหลายของกลุ่มผู้ใช้ เช่น นักศึกษา บุคลากร ผู้พิการ หรือผู้ที่มีความต้องการเฉพาะทาง

2. ส่งเสริมประสบการณ์ที่มีความหมาย (Meaningful Experience) ช่วยให้บริการหรือกิจกรรมของห้องสมุดเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้ใช้ เช่น การจัดพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดกิจกรรมบำบัดทางจิตใจ หรือแม้แต่การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลอย่างเท่าเทียม

3. เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริการ ไม่ใช่เพียงผู้รับบริการเท่านั้น แต่เป็นผู้ร่วมออกแบบ เช่น การจัดเวิร์กช็อป การรับฟังความคิดเห็น การทดลองใช้บริการต้นแบบ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความผูกพันระหว่างผู้ใช้กับห้องสมุด

4. ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างยืดหยุ่น สนับสนุนให้ห้องสมุดสามารถทดลอง ปรับปรุง และพัฒนาบริการอย่างต่อเนื่องซึ่งเหมาะสมกับบริบทของยุคดิจิทัลและเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้ใช้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

5. ส่งเสริมความเท่าเทียมและยั่งยืน คำนึงถึงผลกระทบทางสังคมและจริยธรรม ทำให้ห้องสมุดสามารถออกแบบบริการที่เข้าถึงได้สำหรับทุกคน เช่น พื้นที่สำหรับผู้พิการ

2. การพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล

2.1 การเปิดรับความคิดเห็น

หอสมุดฯ ได้ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นและสัมภาษณ์นักศึกษา เพื่อศึกษาความต้องการ ทักษะ และความรู้สึกที่มีต่อการมีแมวเป็นสัตว์ช่วยบำบัดภายในพื้นที่หอสมุดฯ จากการเปิดรับความคิดเห็นในประเด็น “การมีแมวบำบัดในหอสมุดศูนย์ท้าวพระจันทร์ส่งผลอย่างไร” และ “เหตุผลที่หอสมุดศูนย์รังสิตควรมีแมวบำบัดด้วยหรือไม่” พบว่า นักศึกษาให้การตอบรับในเชิงบวกอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะและเสียงเรียกร้องให้ขยายกิจกรรมแมวบำบัดไปยังหอสมุดศูนย์รังสิต เพื่อให้ผู้ใช้บริการในพื้นที่ดังกล่าวได้รับประโยชน์ในลักษณะเดียวกัน

2.2 การวางแผนการดำเนินงาน

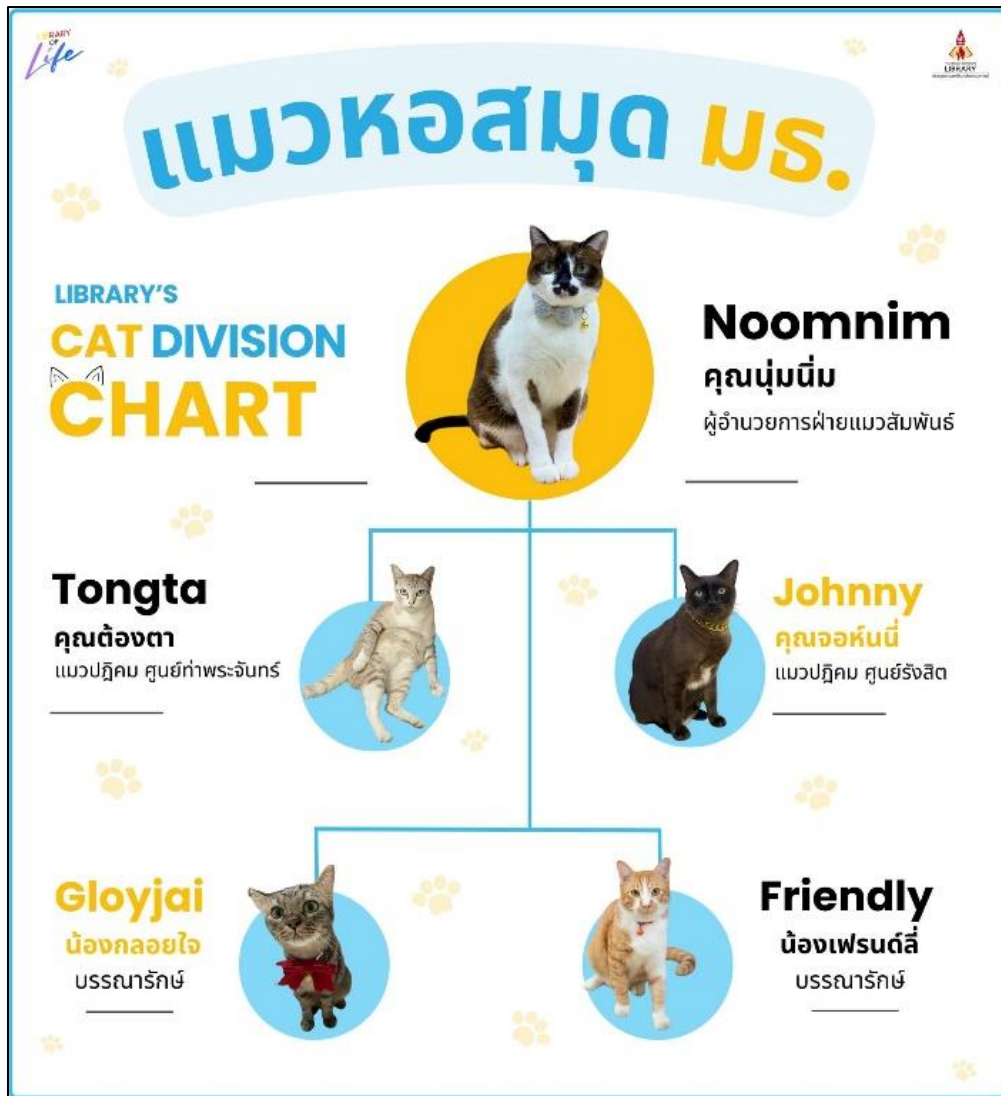
- 1) ศึกษาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับแมว เช่น การดูแล ข้อจำกัดและพฤติกรรม และการคัดเลือกแมว
- 2) การวางแผนรายละเอียดกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมแมวบำบัด และกำหนดขอบเขตการดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินการ ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัด
- 3) กำหนดกฎเกณฑ์ในการร่วมกิจกรรม เช่น กฎเกณฑ์การสัมผัส และการให้อาหารแมว เป็นต้น
- 4) ทำความเข้าใจและหาข้อตกลงร่วมกันกับเจ้าหน้าที่หอสมุดฯ เกี่ยวกับวิธีการจัดการและดูแลแมวในหอสมุดฯ รวมถึงการจัดการกับนักศึกษาที่มีอาการแพ้หรือกลัวแมว

ภาพที่ 1 รายละเอียดการวางแผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดกิจกรรมแมวบำบัดของหอสมุดฯ

กิจกรรม	ระยะเวลา ดำเนินการ	วัตถุประสงค์	งบประมาณ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผู้รับผิดชอบ
1. TULIB Cat Fanart ห้องสมุด ศิลปะและการ แมว เช่น กิจกรรมวาดรูป แมวหอสมุดฯ เป็นต้น	ก.พ. 2567	- เพื่อช่วยลดความเครียด และสร้างสุขภาพจิตที่ดีแก่ ผู้ใช้บริการ และเปิดพื้นที่ ให้ นักศึกษาได้ แสดง ความสามารถ	ไม่ใช้ งบประมาณ	ความพึงพอใจ	งานบริการ หอสมุดฯ
2. Morning Walk นักศึกษาและน้องแมวพา กันเดินเล่นในหอสมุดฯ พร้อมกับสำรวจความ เรียบร้อยของพื้นที่ก่อน เปิดให้บริการ	พ.ค. - ก.ย 2567	- เพื่อช่วยลดความเครียด และสร้างสุขภาพจิตที่ดีแก่ ผู้ใช้บริการหอสมุดฯ - เพื่อเปิดโอกาสให้ นักศึกษาได้มีส่วนร่วมใน การดูแลและใกล้ชิดกับ น้องแมว	(เนื่องจากใช้ ทรัพยากรฯ ที่มีให้บริการ อยู่เดิม)	ของ ผู้ใช้บริการ ตอบบริการ แมวบำบัด ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 85	
3. กิจกรรมส่งเสริมการใช้ ทรัพยากรฯ บริการและ การอ่านกับน้องแมว	อิงตามเทศกาล ต่าง ๆ เช่น ฮาโลวีน เป็นต้น	- เพื่อส่งเสริมการใช้ ทรัพยากรฯ บริการของ หอสมุดฯ			

ภาพที่ 2 แผนภาพแมวหอสมุดฯ ที่ใช้ในกิจกรรมแมวบำบัด

3. การจัดเก็บข้อมูล

3.1 การจัดกิจกรรมตามแผนการดำเนินงาน รวม 3 กิจกรรม ดังนี้

3.1.1 TULIB Cat Fanart ห้องสมุด ศิลปะและการแมว ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมวาดรูปแมวหอสมุดฯ ได้จัดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2567 โดยมีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

1) เปิดรับสมัครผู้ร่วมกิจกรรม จำนวน 30 คน เมื่อสมัครแล้วผู้วาดจะต้องจองวันและเวลาที่สะดวกเข้ามาวาดภาพในบริเวณที่หอสมุดฯ จัดพื้นที่ไว้ให้ ผู้วาดทุกคนมีเวลาในการวาด 2 ชั่วโมง ภาพที่วาดต้องเป็นภาพน้องแมวกับอริยาบถในหอสมุดฯ โดยสามารถวาดตามรูปตัวอย่างหรือสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองได้

2) ผู้วาดจะต้องใช้อุปกรณ์ที่ทางหอสมุดฯ จัดเตรียมไว้ให้ เช่น ไอแพด ปากกาไอแพด และที่ตั้งไอแพด เป็นต้น ซึ่งเป็นอุปกรณ์ Library of Things ที่ทางหอสมุดฯ มีไว้ให้บริการสำหรับนักศึกษา

3) ผลงานที่มีผลโหวตขึ้นชอบมากที่สุด 3 อันดับแรกจะได้รับรางวัล โดยหอสมุดฯ จะเปิดรับคะแนนโหวตผลงานผ่าน 2 ช่องทาง คือ ช่องทางออฟไลน์ จะมีการจัดแสดงผลงานบริเวณโถงชั้น 1 หอสมุดป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดยผู้ใช้บริการทุกคนสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อขอรับสติ๊กเกอร์โหวตผลงานได้ที่เคาน์เตอร์ยืม - คืน และช่องทางออนไลน์ผ่านเพจเฟซบุ๊ก Puey Ungphakorn Library โดยการนับคะแนนจากจำนวนแชร์โพสต์และจำนวนกดไลก์ผลงาน

ภาพที่ 2 การประชาสัมพันธ์กิจกรรม TULIB Cat Fanart ห้องสมุด ศิลปะและการแมว

3.1.2 กิจกรรม Morning Walk พาน้องแมวเดินเล่น โดยมีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

- 1) เปิดรับสมัครผู้ร่วมกิจกรรม จำกัดควนักศึกษาศา 1 คนต่อน้องแมว 1 ตัว โดยสามารถแจ้งชื่อ - สกุล รหัสนักศึกษา วันที่สะดวกและน้องแมวที่ต้องการจะพาเดินเล่นผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์หอสมุดฯ
- 2) ระยะเวลาเข้าร่วมกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ช่วงเวลาประมาณ 7.30 – 9.00 น. หรือ ก่อนเวลาเปิดของหอสมุดฯ ในสัปดาห์ก่อนสอบกลางภาค และสัปดาห์หลังสอบกลางภาค
- 3) เมื่อถึงวันเวลาที่ลงคิวไว้ นักศึกษาสามารถรับน้องแมวกับเจ้าหน้าที่บริเวณเคาน์เตอร์ ยืม - คืน และแจ้งข้อตกลงร่วมกันกับนักศึกษา เช่น สามารถเดินเล่นภายในหอสมุดฯ เท่านั้น ไม่ให้อาหารน้องแมวโดยไม่ได้รับ อนุญาตจากเจ้าหน้าที่ เป็นต้น โดยตลอดกิจกรรมจะมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลหากนักศึกษาต้องการความช่วยเหลือ
- 4) หลังจากกิจกรรมเสร็จสิ้น ขอความร่วมมือผู้เข้าร่วมกิจกรรมประเมินความพึงพอใจกิจกรรม
- 5) ประมวลภาพบรรยากาศขณะนักศึกษาร่วมกิจกรรมกับน้องแมว ผ่านเพจเฟซบุ๊กเพื่อ ประชาสัมพันธ์กิจกรรม รวมถึงส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้บริการและแพลตฟอร์มออนไลน์ของทางหอสมุดฯ

ภาพที่ 3 การประชาสัมพันธ์รับสมัครผู้เข้าร่วมกิจกรรม Morning Walk with Cats

3.1.3 กิจกรรมส่งเสริมการใช้ทรัพยากรฯ บริการและการอ่านกับน้องแมว มีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

- 1) สำรวจสถิติการใช้บริการทรัพยากรฯ ของหอสมุดฯ ว่าควรส่งเสริมหรือกระตุ้นการใช้งานในด้านใดเพิ่มเติม โดยสามารถอ้างอิงจากตัวชี้วัดของแผนยุทธศาสตร์ของหอสมุดฯ เพื่อขับเคลื่อนผลการดำเนินงานให้สำเร็จ
- 2) นำมาประยุกต์การจัดกิจกรรมกับเทศกาลในแต่ละช่วง เช่น ช่วงวาเลนไทน์ วันฮาโลวีน ช่วงคริสต์มาสหรือเทศกาลปีใหม่ เป็นต้น โดยการยืมหนังสือที่หอสมุดฯ แนะนำบริเวณชั้นหนังสือใหม่ด้วยตนเองผ่าน LifeOnLine มีสิทธิลุ้นรางวัล เช่น บัตรจับมือน้องแมว สิทธิพิเศษในการอ่านหนังสือกับน้องแมว คุปองพิเศษ เป็นต้น

ภาพที่ 4 การประชาสัมพันธ์กิจกรรมส่งเสริมการใช้ทรัพยากรฯ บริการและการอ่านกับน้องแมว

3.2 การดำเนินงานด้านอื่น ๆ

3.2.1 ดำเนินการตรวจสอบและดูแลสุขภาพของแมวอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงเฝ้าระวังภาวะความเครียดของแมวจากการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้มั่นใจว่าสัตว์เลี้ยงบำบอดอยู่ในสภาวะที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน

3.2.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมแมวบำบัด ผ่านการแบ่งปันประสบการณ์ที่ดี เช่น การโพสต์ภาพหรือข้อความ พร้อมแท็กบัญชีหอสมุดฯ บนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เพจเฟซบุ๊ก, Instagram และ X เพื่อสร้างการรับรู้และขยายการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง รวมถึงเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมผ่านช่องทางดิจิทัลของหอสมุดฯ

3.2.3 เตรียมความพร้อมของแมวบำบัดสำหรับกิจกรรมต้อนรับคณะครูงาน นักศึกษาใหม่ และผู้เยี่ยมชมจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก โดยมีการสอบถามความต้องการล่วงหน้า เพื่อให้การบริการสอดคล้องกับความสนใจและสร้างความประทับใจ

3.2.4 ขอความร่วมมือผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานในการตอบแบบประเมินความพึงพอใจทันทีหลังสิ้นสุดกิจกรรม รวมถึงให้เจ้าหน้าที่มีบทบาทในการพูดคุย สอบถามความคิดเห็น และสร้างปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นกันเอง เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักศึกษากับหอสมุดฯ

3.2.5 กระจายแบบสอบถามเพื่อประเมินการรับรู้ ความพึงพอใจ และเปิดรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมแมวบำบัดจากผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ของหอสมุดฯ เพื่อให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม และเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างแท้จริง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

4.1 ทีมหารื้อร่วมกันโดยนำผลที่ได้จากการสอบถามและการทำแบบประเมินความพึงพอใจของกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม ตามแผนการดำเนินงานมาวิเคราะห์หาสาเหตุ ประเมินผลกระทบและความเป็นไปได้ เพื่อพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมเกี่ยวกับแมวบำบัดในครั้งต่อไปให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

4.2 ทีมนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และความพึงพอใจต่อบริการแมวบำบัดในหอสมุดฯ มาวิเคราะห์และใช้ประกอบการออกแบบกิจกรรมหรือนวัตกรรมเพิ่มเติม โดยมุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการพัฒนากิจกรรมและสร้างความผูกพันระหว่างนักศึกษากับหอสมุดฯ ควบคู่ไปกับการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา อุปสรรค และผลกระทบ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการให้บริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตัวอย่างการดำเนินงาน เช่น การพัฒนาระบบ Line Beacon เพื่อแจ้งเตือนหนังสือจองหรือหนังสือที่ยืมระหว่างห้องสมุดสาขา รวมถึงเพิ่มฟังก์ชันแจ้งเตือนเวลาที่แมวบำบัดออกให้บริการ เพื่อแก้ไขปัญหาการศึกษาไม่ทราบช่วงเวลาในการพบแมว

ผลการดำเนินการและอภิปรายผล (Result and Discussion)

ผลการดำเนินการ

1. การพัฒนาบริการแมวบำบัดของหอสมุดฯ มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

การจัดกิจกรรมแมวบำบัดในหอสมุดของประเทศไทยถือเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ จำเป็นต้องคำนึงถึงข้อจำกัด บริบท พฤติกรรมของผู้ใช้บริการของหอสมุดฯ และความหลากหลายของผู้ใช้บริการและเจ้าหน้าที่ การรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้ให้บริการเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพอนามัยทางกายและใจของน้องแมว โดยมีการสังเกตพฤติกรรม หมั่นดูแลความสะอาดและพบสัตวแพทย์อย่างสม่ำเสมอจึงเป็นสิ่งสำคัญที่หอสมุดฯ ปฏิบัติตลอดมา ดังภาพที่ 1

มีกิจกรรมที่ดำเนินการใน 4 ขั้นตอน 1) การกำหนดกรอบแนวคิดในการบำบัดความเครียดด้วยสัตว์เลี้ยง 2) การพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล 3) การจัดเก็บข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล และได้บรรจุในแผนการดำเนินงาน จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรม TULIB Cat Fanart หอสมุด ศิลปะและการแมว 2) กิจกรรม Morning Walk พาน้องแมวเดินเล่น และ 3) กิจกรรมส่งเสริมการใช้ทรัพยากรฯ บริการและการอ่านกับน้องแมว

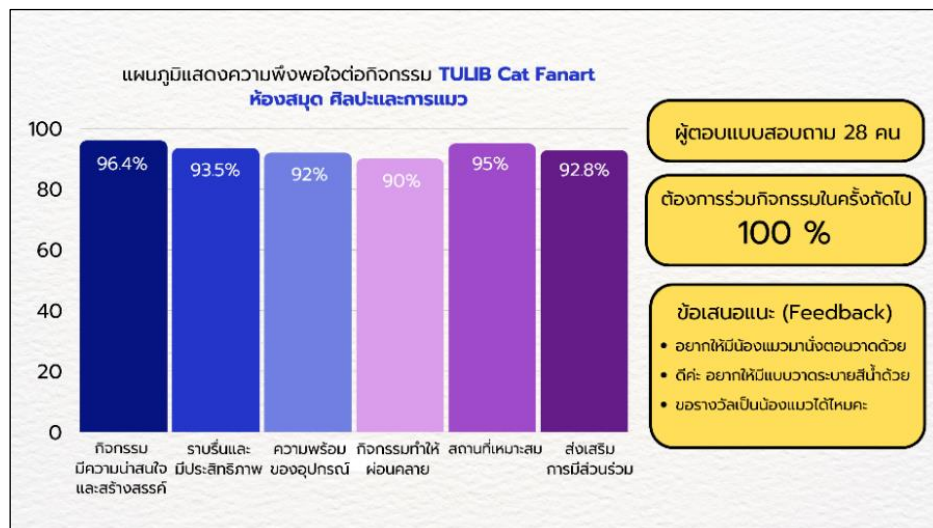
2. ผลการจัดกิจกรรมการให้บริการแมวบำบัด ทั้ง 3 กิจกรรม มีดังนี้

2.1 กิจกรรม TULIB Cat Fanart หอสมุด ศิลปะและการแมว

ดำเนินการจัดกิจกรรม TULIB Cat Fanart หอสมุด ศิลปะและการแมว ตั้งแต่วันที่ 1-29 กุมภาพันธ์ 2567 ณ หอสมุดปวย อังภากรณ์ ศูนย์รังสิต มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมวาดรูปเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งหมด 28 คน โดยมีผู้ร่วมโหวตผลงานที่ชื่นชอบผ่านช่องทางออนไลน์ ณ โถงชั้น 1 หอสมุดปวย อังภากรณ์ ทั้งหมด 365 ครั้ง และจำนวนการโหวตผลงานที่ชื่นชอบผ่านช่องทางออนไลน์หรือจำนวนการมีส่วนร่วม (Engagement) ของโพสต์ผลงานนักศึกษาในเพจเฟซบุ๊ก Puey Ungphakorn Library ทั้งหมด 2,669 ครั้ง แบ่งเป็น 1) การกดไลค์ (Like) จำนวน 2,456 ครั้ง 2) การแชร์ จำนวน 205 ครั้ง และ 3) การแสดงความคิดเห็น จำนวน 8 ครั้ง

ภาพที่ 5 ประมวลภาพจากกิจกรรม TULIB Cat Fanart ห้องสมุด ศิลปะและการแมว

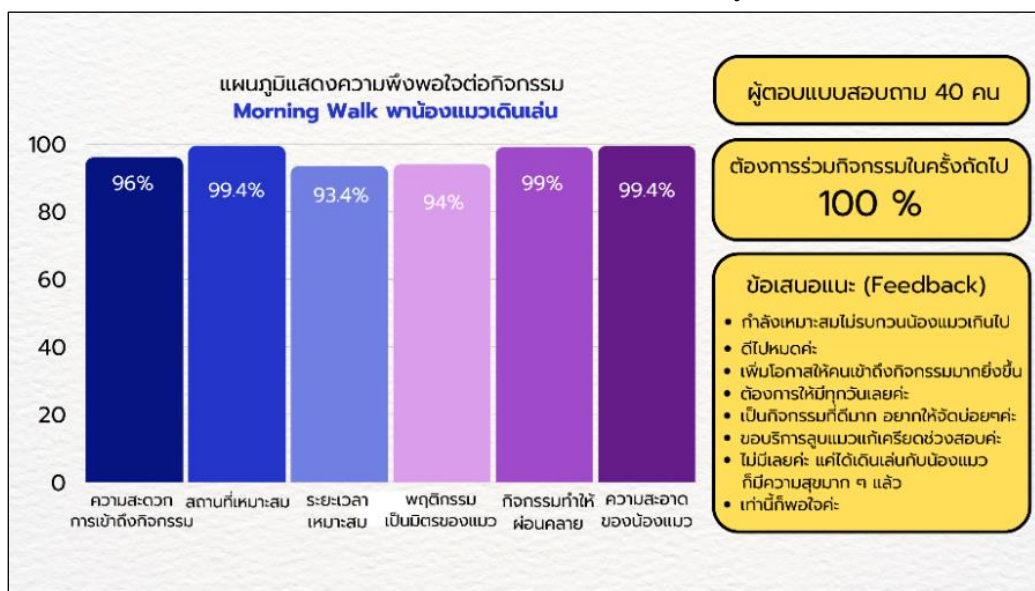
ภาพที่ 6 แผนภูมิแสดงความพึงพอใจต่อกิจกรรม TULIB Cat Fanart ห้องสมุด ศิลปะและการแมว

2.2 กิจกรรม Morning Walk พาน้องแมวเดินเล่น

ดำเนินการจัดกิจกรรม Morning Walk พาน้องแมวเดินเล่น ทั้ง 2 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์ท่าพระจันทร์และศูนย์รังสิต โดยมีการจัดกิจกรรม 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 คือ วันที่ 23-27 กันยายน 2567 มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 40 คน โดยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 39 คน และอาจารย์ จำนวน 1 คน และจำนวนการมีส่วนร่วม (Engagement) ช่องทางออนไลน์ผ่านโพสต์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม Morning Walk พาน้องแมวเดินเล่น ทั้งหมด 3,458 ครั้ง แบ่งเป็น 1) การกดไลก์ (Like) จำนวน 2,770 ครั้ง 2) การแชร์ จำนวน 581 ครั้ง และ 3) การแสดงความคิดเห็น จำนวน 107 ครั้ง

ภาพที่ 7 ประมวลภาพกิจกรรม Morning Walk พาน้องแมวเดินเล่น ศูนย์ฯ พระจันทร์และรังสิต

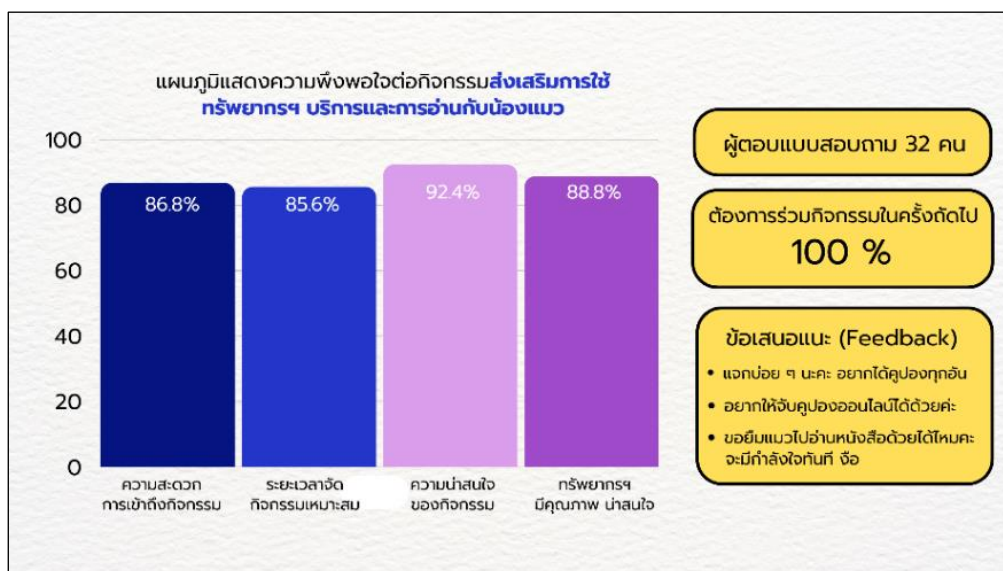
ภาพที่ 8 แผนภูมิแสดงความพึงพอใจต่อกิจกรรม Morning Walk พาน้องแมวเดินเล่น

2.3 กิจกรรมส่งเสริมการใช้ทรัพยากรฯ บริการและการอ่านกับน้องแมว

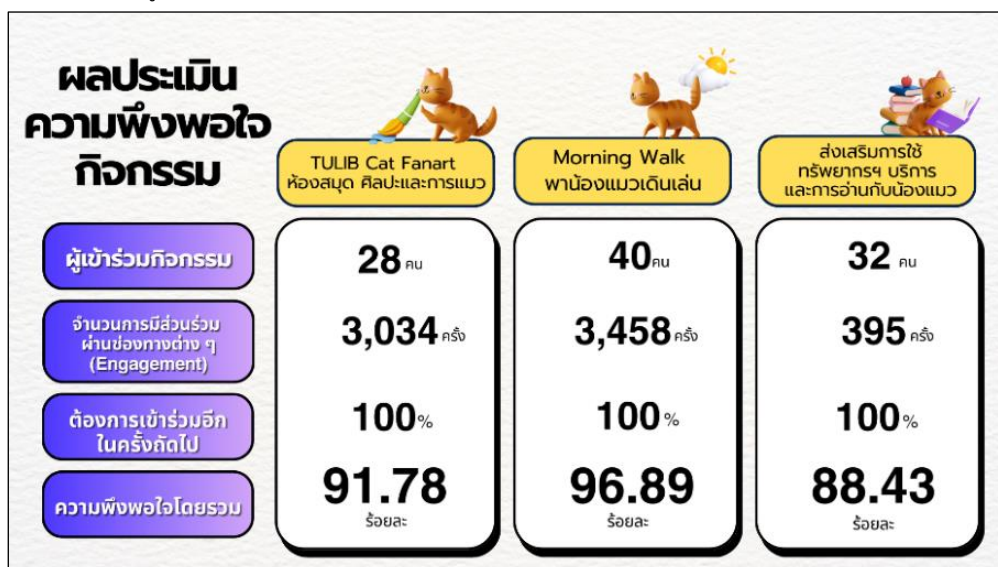
ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการใช้ทรัพยากรฯ บริการและการอ่านกับน้องแมว ณ หอสมุดป๋วย อึ๊งภากรณ์ ศูนย์รังสิต ภายในวันที่ 31 ตุลาคม 2567 (ฮาโลวีน) เวลา 14.00-16.00 น. มีผู้ร่วมสนุกกับกิจกรรมเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 32 คน โดยมีเงื่อนไขการร่วมกิจกรรม คือ นักศึกษาพิมพ์หนังสือบริเวณชั้นหนังสือใหม่ของหอสมุดฯ โดยการพิมพ์ด้วยตนเองผ่าน LifeOnLine หลังจากนั้นจะมีสิทธิ์ลุ้นจับ Trick or Treat โดย Trick จะได้รับรางวัลล่อบใจ และ Treat จะได้รับคุกกี้พิเศษในการดูแลแมว เช่น คุกกี้ช่วยอาบน้ำน้องแมว คุกกี้ใช้เครื่องนวดฟรีและผ่อนคลายกับน้องแมว และคุกกี้ร่วมกิจกรรม Morning Walk พาน้องแมวเดินเล่น เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาเสนอแนะ (Feedback) เข้ามาให้หอสมุดฯ เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการดูแลน้องแมว จำนวนการมีส่วนร่วม (Engagement) ช่องทางออนไลน์ผ่านโพสต์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ทั้งหมด 395 ครั้ง แบ่งเป็น 1) การกดไลค์ (Like) จำนวน 352 ครั้ง และ 2) การแชร์ จำนวน 43 ครั้ง

ภาพที่ 9 ประมวลภาพกิจกรรมส่งเสริมการใช้ทรัพยากรฯ บริการและการอ่านกับน้องแมว

ภาพที่ 10 แผนภูมิแสดงความพึงพอใจต่อกิจกรรมส่งเสริมการใช้ทรัพยากรฯ บริการและการอ่านกับน้องแมว

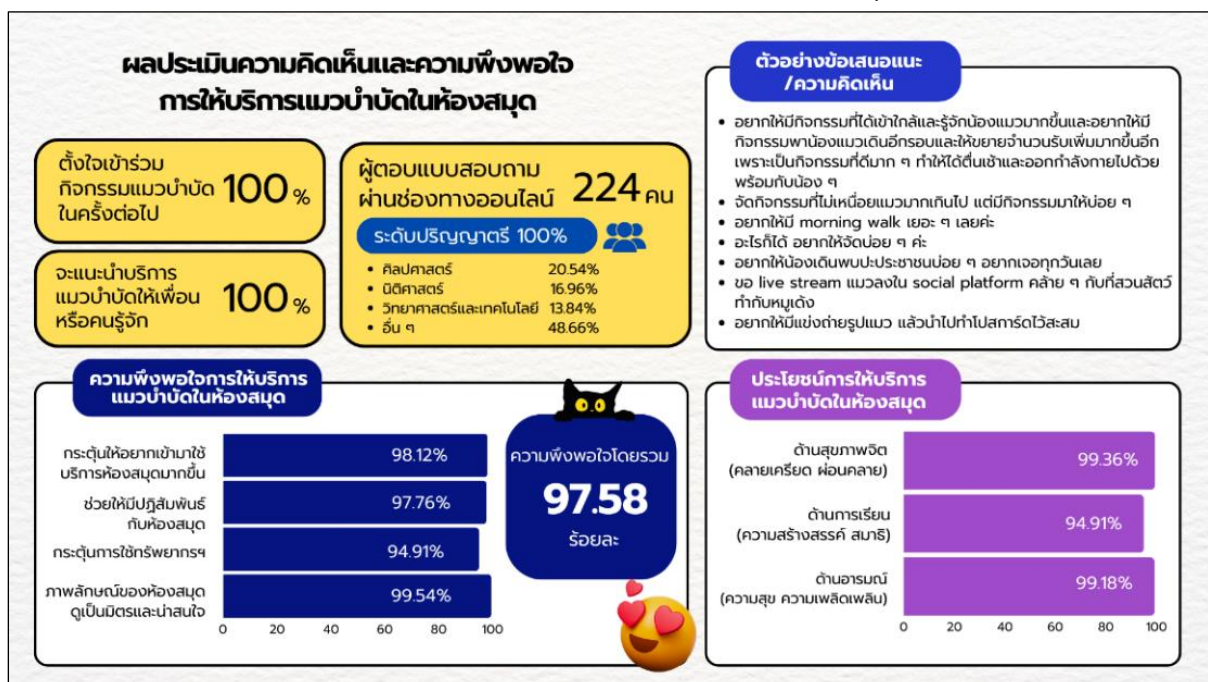
ภาพที่ 11 ภาพรวมการประเมินกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม

ผลการดำเนินงานอื่น ๆ เช่น การใช้ภาพน้องแมวเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในหอสมุดฯ และช่องทางออนไลน์ รวมถึงการนำน้องแมวมาต้อนรับผู้มาเยี่ยมชมหอสมุดฯ เสมือนเป็นแมวบรรณารักษ์ พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจ ให้ความสนใจและมีการบอกต่อสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีรูปน้องแมวมากอย่างเห็นได้ชัด โดยสามารถสร้างความประทับใจแก่นักศึกษาหรือผู้มาเยี่ยมชมองค์กรได้เป็นอย่างดี รวมถึงน้องแมวของหอสมุดฯ ยังสามารถเป็นหนึ่งในตัวแทนของการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนนักศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย โดยร่วมมือกับองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำนายผลผู้ชนะในงานฟุตบอลสนามสัมพันธ์จุฬา-ธรรมศาสตร์ 2024

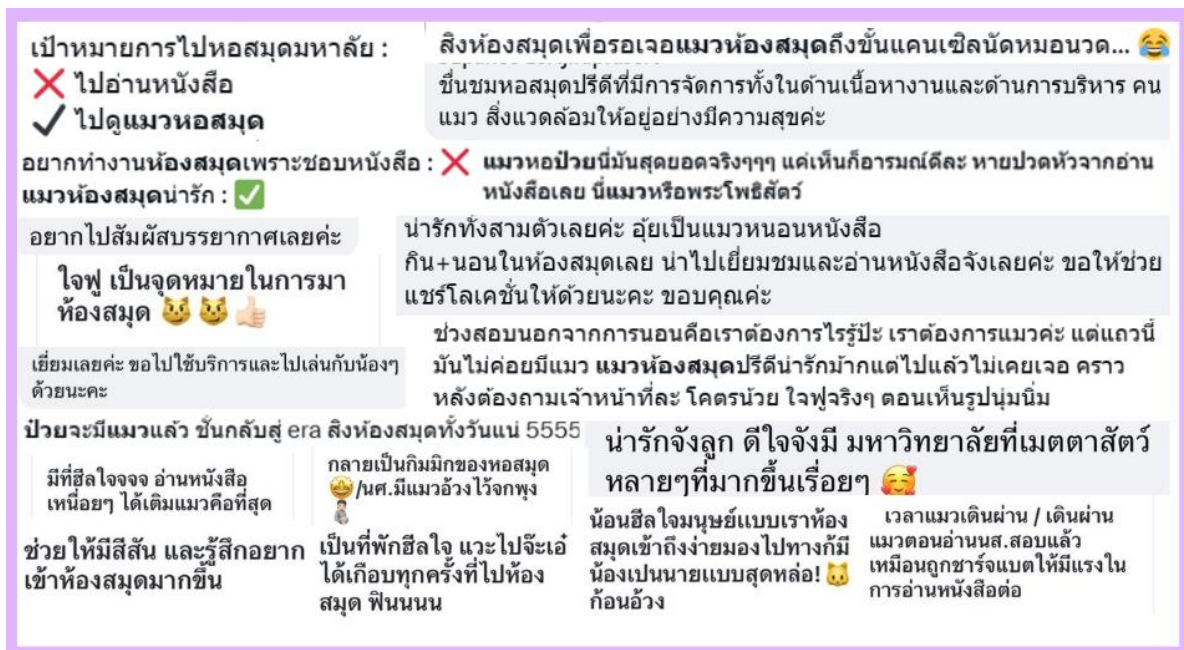
ภาพที่ 12 ประมวลภาพการให้บริการของน้องแมว การต้อนรับผู้มาเยี่ยมชม และสื่อประชาสัมพันธ์

3. การสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจการให้บริการแมวบำบัดในหอสมุดฯ

ภาพที่ 13 แสดงผลประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจการให้บริการแมวบำบัดในหอสมุดฯ

หลังจากที่หอสมุดฯ ได้นำแมวบำบัดมาประยุกต์การให้บริการในห้องสมุดตามแนวคิด Library of Life และมีการจัดกิจกรรมระหว่างน้องแมวและผู้ใช้บริการหลากหลาย รวมถึงกิจกรรมตามแผนการดำเนินการทั้ง 3 กิจกรรมนั้น หอสมุดฯ ได้สำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจสำหรับผู้ใช้บริการโดยรวมที่รับรู้การให้บริการแมวบำบัดของหอสมุดฯ ผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ อินสตราแกรมและเพจเฟซบุ๊กหอสมุดฯ มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 224 คน ผลการสำรวจ พบว่าผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจโดยรวมสูงถึง ร้อยละ 97.58 รวมถึงการชื่นชม พูดถึงและบอกต่อแมวของหอสมุดฯ ในแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ รวมถึงการให้ความสนใจจากองค์กรสื่อภายนอก อาทิ เพจเฟซบุ๊ก The People, เพจเฟซบุ๊ก The 101 World และรายการโทรทัศน์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ที่เข้ามาถ่ายทำชีวิตประจำวันของแมวบรรณารักษ์เพื่อบอกต่อความน่ารักและความเป็นมาของการนำแมวบำบัดมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการของหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ น้องแมวจึงเป็นอีกหนึ่งส่วนสำคัญในการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดี ความเป็นมิตรและเข้าถึงง่ายของหอสมุดฯ ตามแนวคิด “ห้องสมุดเพื่อชีวิต หรือ Library of Life”

ภาพที่ 14 ตัวอย่างความคิดเห็นบนโซเชียลมีเดียของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการแมวบำบัด

อภิปรายผล

การดำเนินกิจกรรมแมวบำบัดภายใต้โครงการ TULIB Cat Therapy ของหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศัตร์ นับเป็นนวัตกรรมบริการที่มุ่งส่งเสริมสุขภาวะทางจิตใจของผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาซึ่งมักเผชิญกับภาวะความเครียดจากการเรียนและการดำรงชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย กิจกรรมทั้งสาม ได้แก่ 1) TULIB Cat Fanart ห้องสมุด ศิลปะ และการแมว 2) Morning Walk พาน้องแมวเดินเล่น และ 3) กิจกรรมส่งเสริมการใช้ทรัพยากร บริการ และการอ่านกับน้องแมว ล้วนได้รับการออกแบบภายใต้แนวคิด “ห้องสมุดเพื่อชีวิต” หรือ “Library of Life” โดยใช้กรอบแนวคิดสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัตว์-มนุษย์ (Human-Animal Interaction: HAI) และแนวคิดการออกแบบที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-Centric Design: HCD)

ภายใต้แนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัตว์-มนุษย์ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์สามารถส่งผลดีต่อสุขภาพจิต พฤติกรรม และพัฒนาการด้านสังคมของมนุษย์อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการสัมผัสทางกายภาพซึ่งช่วยให้รู้สึกผ่อนคลาย อันเป็นผลจากการหลั่งสารออกซิโทซินที่มีบทบาทต่ออารมณ์และความผูกพัน ผลการประเมินจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ร้อยละ 94.50 มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด ขณะที่ร้อยละ 99.36 ของผู้ใช้บริการที่รับรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ เห็นว่ากิจกรรมแมวบำบัดมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อสุขภาพจิต รวมถึงด้านแนวคิดการออกแบบที่เน้นมนุษย์เป็น

ศูนย์กลาง กิจกรรมดังกล่าวได้สะท้อนหลักการสำคัญของการออกแบบที่เริ่มต้นจาก “ความเข้าใจในมนุษย์” โดยเฉพาะกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการดูแลแมว เช่น การอาบน้ำหรือพาน้องแมวเดินเล่น ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้สึกผูกพัน ความเป็นเจ้าของ และคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการไม่ได้มีบทบาทเพียงในฐานะ “ผู้รับบริการ” หากแต่เป็น “ผู้มีส่วนร่วม” ในการร่วมสร้างสรรค์พื้นที่แห่งการอยู่ร่วมกันในหอสมุดฯ

รวมถึงผลการดำเนินงานของกิจกรรมแมวบำบัดสอดคล้องกับกรณีศึกษาจากห้องสมุด Homer Babbidge แห่งมหาวิทยาลัย Connecticut สหรัฐอเมริกา ซึ่งได้นำสุนัขมาใช้ในกิจกรรมบำบัดช่วงสอบ และได้รับผลตอบรับในเชิงบวก โดยยืนยันว่าสัตว์สามารถช่วยลดความเครียดของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Reynolds & Rabschutz, 2011) กล่าวได้ว่ากิจกรรมแมวบำบัดทั้งสามสามารถเชื่อมโยงแนวคิดทางทฤษฎีกับการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้ใช้บริการ ทั้งในระดับบุคคลและต่อบรรยากาศโดยรวมของหอสมุดฯ อีกทั้งยังเป็นต้นแบบของนวัตกรรมบริการที่สอดคล้องกับแนวโน้มของห้องสมุดยุคใหม่ ที่มีใช้เพียงสถานที่อ่านและจัดเก็บหนังสือ หากแต่เป็นพื้นที่ชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพจิต สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้บริการอย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ “Library of Life” ของหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อย่างชัดเจน ทั้งยังส่งผลต่อภาพลักษณ์ของหอสมุดในเชิงบวก โดยแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคม การขยายบทบาทสู่การดูแลสุขภาพของผู้ใช้บริการ และการสร้างความผูกพันกับชุมชนผู้ใช้อย่างยั่งยืน ซึ่งล้วนสะท้อนให้เห็นบทบาทของห้องสมุดยุคใหม่ในฐานะพื้นที่สร้างสรรค์ที่เข้าใจมนุษย์และตอบสนองต่อชีวิตอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาและวิจัยเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยเฉพาะการกำหนดตัวแปรที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อาทิ การศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมรอบด้าน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมในอนาคตให้ตอบสนองผู้ใช้บริการทุกกลุ่มได้อย่างเหมาะสม
2. ให้ความเคารพกับความหลากหลาย ความแตกต่างของประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลมีต่อสัตว์บำบัดเป็นเรื่องที่ต้องนำมาพิจารณาในองค์ประกอบเสมอ เนื่องจากไม่ใช่ทุกคนที่จะรู้สึกกระตือรือร้นต่อกิจกรรม หน่วยงานจึงควรกำหนดขอบเขตการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจนเพื่อลดผลกระทบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. หากห้องสมุดอื่น ๆ ต้องการนำแนวคิดแมวบำบัดไปประยุกต์ใช้กับจัดกิจกรรมหรือการให้บริการ ไม่จำเป็นต้องเลี้ยงแมวด้วยตัวเอง สามารถร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร หรือมูลนิธิต่าง ๆ ที่ดูแลสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์จรจัด เช่น สุนัขและแมวจร เพื่อจัดกิจกรรมเชิงบำบัดที่ส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้ใช้บริการห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การประยุกต์ใช้แนวทางแมวบำบัดเข้ามาในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ควรพิจารณาจากทั้งข้อเสนอแนะส่วนบุคคลที่มีต่อแนวคิดสัตว์เลี้ยงบำบัดและรวมถึงหลักฐานเชิงประจักษ์จากข้อมูลที่รวบรวมโดยการสำรวจความคิดเห็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้อื่นเห็นถึงคุณค่าของโครงการ ตลอดจนกำหนดทิศทางความเป็นไปได้ในอนาคต เมื่อโครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของนักศึกษาโดยใช้แมวบำบัดเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โครงการดังกล่าวนี้จะสร้างผลกระทบเชิงบวกที่ทรงพลังในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ใช้บริการกับห้องสมุด
5. การนำกิจกรรมแมวบำบัดผนวกรวมกับโครงการตามแผนยุทธศาสตร์ของหอสมุดฯ อาทิ โครงการส่งเสริมการใช้พื้นที่ และโครงการยกระดับและเพิ่มคุณค่าการใช้งานทรัพยากรสารสนเทศ เช่น การน่าน้องแมวมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมหรือตัวกระตุ้นให้นักศึกษามาเข้าใช้พื้นที่และร่วมกิจกรรมกับห้องสมุดมากยิ่งขึ้น เนื่องจากวัตถุประสงค์ของกิจกรรมมีความคล้ายคลึงกัน การเบิกจ่ายงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมแมวบำบัดจะดำเนินการภายใต้ระบบที่มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ตามเงื่อนไขของโครงการ โดยจะมีการพัฒนานวัตกรรมบริการเพื่อประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมแมวบำบัดให้มีความสะดวกสบาย และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

บทสรุป (Conclusion)

จากการจัดกิจกรรมแมวบำบัดในห้องสมุดตามแนวคิด Library of Life เพื่อช่วยบำบัดจิตใจและลดความเครียดของนักศึกษา การพัฒนาโครงการ TULIB Cat Therapy ตอบสนองต่อสภาวะความกดดันและความเครียดที่นักศึกษาและผู้ใช้บริการในปัจจุบันต้องเผชิญ โดยใช้แมวเป็นสัตว์เลี้ยงบำบัดในการเสริมสร้างสุขภาพจิต ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้บริการกับห้องสมุด และกระตุ้นการใช้ทรัพยากรสารสนเทศฯ ร่วมด้วย ผลสำรวจแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจสูงถึง 97.58% และผลตอบรับจากการแสดงความคิดเห็นหรือบอกต่อในช่องทางออนไลน์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จและความสำคัญของการใช้แมวบำบัดในบริบทของห้องสมุดตามแนวคิด Library of Life ทั้งนี้ห้องสมุดฯ จะพัฒนาต่อยอดกิจกรรมและการให้บริการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแต่ละปัจเจกให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

รายการอ้างอิง (References)

- แก้ววราภรณ์ กรแก้ว, ขนิษฐา แก้วมะลิ่ง, และ อรพรรณ คงมาลัย. (2567). การจัดการพื้นที่ตามแนวคิดใหม่ Library of Life. *PULINET Journal*, 11(1), 237–251. <https://so14.tci-thaijo.org/index.php/PJ/article/view/568>
- ชัยสิทธิ์ อังคะปัญญาคเดช และ ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ. (2566). แนวคิดการนำสัตว์เลี้ยงมาใช้เพื่อส่งเสริมบริการของห้องสมุดกรณีศึกษาหอสมุดปรีดี พนมยงค์. *วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ*, 11 (2), 51-62.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรซา. (2564). *การบำบัดทางเลือกในเด็กพิเศษ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ทีเอส อินเตอร์พริ้นท์.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2565). *วิสัยทัศน์ หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. https://library.tu.ac.th/bbs/content/94_460
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (28 มีนาคม 2567). *สสส. สานพลังภาคีเครือข่าย สร้างนวัตกรรมดูแลสุขภาพจิตนักศึกษา มุ่งลดปัญหาเครียด-ซึมเศร้า หลังพบคนไทยเผชิญปัญหา 10 ล้านคน*. <https://shorturl.at/DEF6L>
- Beck, A. M. (2014). The biology of the human–animal bond. *Animal Frontiers*, 4(3), 32-36. <https://doi.org/10.2527/af.2014-0019>
- Davlasheridze, M., Goetz, S., & Han, Y. (2018). The Effect of Mental Health on US County Economic Growth. *Review of Regional Studies*, 48, 155-171. <https://doi.org/10.52324/001c.7997>
- Eskin, M., Sun, J.-M., Abuidhail, J., Yoshimasu, K., Kujan, O., Janghorbani, M., Flood, C., Carta, M. G., Tran, U. S., Mechri, A., Hamdan, M., Poyrazli, S., Aidoudi, K., Bakhshi, S., Harlak, H., Moro, M. F., Nawafleh, H., Phillips, L., Shaheen, A.,...Voracek, M. (2016). Suicidal Behavior and Psychological Distress in University Students: A 12-nation Study. *Archives of Suicide Research*, 20(3), 369-388. <https://doi.org/10.1080/13811118.2015.1054055>
- Jalongo, M. R., & McDevitt, T. (2015). Therapy Dogs in Academic Libraries: A Way to Foster Student Engagement and Mitigate Self-Reported Stress during Finals. *Public Services Quarterly*, 11(4), 254-269. <https://doi.org/10.1080/15228959.2015.1084904>
- Lannon, A., & Harrison, P. (2015). Take a Paws: Fostering Student Wellness with a Therapy Dog Program at Your University Library. *Public Services Quarterly*, 11(1), 13-22. <https://doi.org/10.1080/15228959.2014.984264>

Norman, D. (2021). *Human-Centered Design (HCD)*. Interaction Design Foundation.

<https://shorturl.at/gPxMq>

Reynolds, J. A., & Rabschutz, L. (2011). Studying for Exams Just Got More Relaxing—Animal-Assisted Activities at the University of Connecticut Library. *College & Undergraduate Libraries*, 18(4), 359-367. <https://doi.org/10.1080/10691316.2011.624934>

ThaiPBS. (27 มีนาคม 2567). ไทยพบนักศึกษาที่มีภาวะ "เครียด-ซึมเศร้า" 30%.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/338472>